

лексикою. При цьому терміни забезпечують пізнавальну точність, а загальноживана лексика впливає на комунікативну точність фахового тексту. **Перспективи подальших студій** вбачаємо у вивченні інших складових комунікативної повноцінності фахової мови – ясності та норми.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.
3. Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. Москва: ЛИБРОКОМ, 2009. 256 с.
4. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект): монографія. Київ: ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1997. 303 с.
5. Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу (на прикладі німецькомовної фахової комунікації): монографія. Вінниця: Нова книга, 2013. 448 с.
6. Селегій П. О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 2016. 36 с.
7. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1970–1980.
8. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (голова) та ін. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

Лях О.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету

Непран А.

– студентка IV курсу англо-німецького відділення філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету
УДК 81'42

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ СТАТТІ

Результати наукових досліджень висвітлюються у формі доповідей, статей, монографій, підручників, патентів, каталогів та інструкцій. Все це є видами наукового тексту, до якого висуваються певні вимоги, серед яких: наявність великої кількості термінів, монологічний характер мовлення, використання вставних слів, посилання на першоджерела, відсутність емоційно-забарвленої лексики, чітка структура тексту, використання складних речень та складних синтаксичних конструкцій, наявність таблиць, графіків, формул та деякі інші.

Автори досліджують таку форму наукового тексту як стаття. Наукова стаття – це вид наукового тексту, що презентує нові результати дослідження, їхній аналіз, пояснює їх значущість та визначає їх місце в системі вже існуючих знань. Проаналізовано ознаки статті з точки зору лексикології.

Виявлено, що словниковий склад статті включає нейтральну, загальнонаукову та вузькоспеціальну лексику. Доведено, що основною ознакою статті як наукового тексту є використання термінів.

Автори проаналізували декілька статей з наукового періодичного журналу з точки зору їх лексики. Дослідження показало, що кількість термінів у статті складає приблизно 40 %, з яких 5 % – загальнонаукові терміни, а 15 % – вузькоспеціальні.

Ключові слова: стаття, науковий текст, ознаки, лексика, термін.

Лях О.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры германской и славянской филологии

Донбасского государственного педагогического университета

Непран А.

– студентка IV курса англо-немецкого отделения филологического факультета Донбасского государственного педагогического университета

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НАУЧНОЙ СТАТЬИ

Авторы исследуют такую форму научного текста, как статья. Научная статья – это вид научного текста, целью которого является представить результат исследования, объяснить его значение. Написание статьи ученые должны следовать некоторым обязательным правилам, чтобы создать научный текст. Признаки статьи анализируются с точки зрения лексикологии. В научном стиле наиболее ценными признаками являются точность, аккуратность, ясность, краткость, что достигается с помощью использования терминологии. Существует много классификаций терминов.

Авторы проанализировали несколько статей научного периодического издания с точки зрения их словарного запаса. Исследование показало, что количество терминов в статье составляет около 40%.

Ключевые слова: статья, научный текст, признаки, термины, лексика.

Liakh O.

– Candidate of Science (Theory of Education), Associate Professor, Department of Germanic and Slavonic Linguistics, Donbas State Teachers' Training University

Nepran A.

– Bachelor's Degree Programme Student, Department of Philology (English and German Languages), Donbas State Teachers' Training University

LEXICAL FEATURES OF THE SCIENTIFIC ARTICLE

The authors investigate such form of the scientific text as an article. Scientific article is a type of scientific text that aims at presenting some new result, explaining its significance, and placing it coherently within the existing knowledge. Writing an article scholars should follow some compulsory rules to create a piece of the scientific text. The signs of the article are analysed from the point of view of Lexicology. In the scientific style the most valued attributes are accuracy, precision, clarity, concision, and grace, which is achieved with the help of use of the terminology. There exist a lot of classifications of terms.

Authors analyzed several articles of the scientific periodical from the point of view of their vocabulary. The research proved that the amount of terms in the article is

about 40 %.

Key words: *the article, scientific text, signs, vocabulary, term.*

Постановка проблеми. Люди завжди схильні досліджувати навколишній світ, його природу, тіло людини, мову, поведінку тощо. Результати дослідження зазвичай викладаються у формі статті, монографії, підручника, патенту, реферату, анотації, документації, каталогу, посібника чи інструкції. Все це види наукового тексту, до яких висуваються особливі вимоги, в тому числі до їхньої лексики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з організацією наукового тексту, його особливості вивчали такі науковці, як І. Квітко, А. Коваль, М. Кожина, І. Колегаєв, С. Нікітіна, Н. Овчаренко, Н. Разінкіна, М. Сенкевич, І. Синиця, Л. Томіленко. Зокрема, вони досліджували особливості смислової, структурно-синтаксичної та прагматичної організації комунікативних структурних одиниць наукової лексики.

Мета та завдання дослідження полягають у визначенні особливості лексики наукової статті, а також місця та ролі термінів у статті як науковому тексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основна мета наукового тексту – констатація вивчення людини, спільноти та явищ природи, обґрунтування гіпотез, доведення істинності теорій, класифікація знань, пояснення явищ та збудження читацького інтелекту щодо їх осмислення. Результати досліджень складаються у формі статті, монографії, підручника, патентного опису, реферату, анотації, документації, каталогу, посібника чи інструкції.

«Стаття – це науковий або публіцистичний твір невеликого розміру в збірнику, журналі, газеті і т. ін.» [2]. Наукова стаття є авторською роботою про результати оригінального наукового пошуку або присвячена спостереженню раніше опублікованих статей, пов'язаних загальною темою.

Які ознаки дозволяють віднести текст загалом та статтю зокрема до наукового стилю?

Для наукового стилю характерним є використання міжнародних термінів (*management, IT-market, computer, classification* система, аббревіатура, форма). Також у науковій роботі прийнято використовувати переважно абстрактну лексику (*genius, phenomenon, feeling, життя, енергія, гармонія*), але не конкретну (*glass, flower, clock, деревина, скальпель, монета*).

Лексичний вміст наукового стилю характеризується відносною однорідністю та відокремленістю, що проявляється у зменшенні використання синонімів. Зміст наукового тексту збільшується не через використання різних слів, а через повторення одного і того ж слова.

Науковому мовленню притаманні точність і послідовність думки,

послідовність та об'єктивність її викладу. Для того, щоб зробити логічну структуру статті більш наочною, добре використовувати різні вступні слова та фрази (first of all, secondly, in addition, перш за все, крім того, одночасно, підбиваючи підсумки та інше). Але не слід починати з нього кожне речення.

Для того, щоб зробити виклад матеріалу більш логічним у науковому мовленні, рекомендується використовувати складні речення, вступні слова та групи слів, дієприкметникові конструкції тощо. Для наукового стилю характерна висока інформаційна насиченість. Тексти цього стилю характеризуються авторською відстороненістю та об'єктивністю викладеної інформації. Це виражається за допомогою безособових конструкцій (it's known that, presumably, there is a reason to believe, як зазначалося, як вказано, сказано, що тощо). Також наукові тексти можуть містити різні формули, схеми, символи, таблиці тощо. Практично будь-який науковий текст може містити графічну інформацію; це одна з особливостей наукового стилю.

У наукових статтях використовуються три основні групи лексики. Це загальна лексика, загальнонаукова лексика та вузькоспеціалізовані терміни. Перша група слів є найпопулярнішою і широко використовується у статтях (вона займає майже 51% усіх слів). Другий тип використовується для опису деяких процесів і явищ у різних галузях науки (кількість таких слів дорівнює 32%). Слова останньої групи рідше представлені у статтях (переважно в галузі лінгвістики, математики та біології).

Загальна лексика є найбільшою частиною тексту в будь-якій статті чи висловленні. Вона використовується для позначення життєвих понять, зрозумілих кожному. Можна сказати, що вона є нейтральною, оскільки в наукових статтях використовується денотаційне значення (sign, dream, problem, вакансія, праця, можливість).

Загальнонаукова лексика використовується рідше, оскільки вимагає певних знань у різних сферах. Її функція полягає у представленні явища чи предмета (phenomena, classification, irrational, антологія, суб'єкт, периферія).

Вузькоспеціалізований термінологічний компонент наукової статті іноді називають ядром наукового стилю. Отже, терміни є представниками визначальної та номінативної функцій і вони дають конкретне уявлення про предмет чи явище (affix, abbreviation, equivalent, молекула, атом, пробірка).

Маючи справу з науковою статтею, слід обережно використовувати термінологічну лексику. Якщо ви хочете, щоб зміст статті (або будь-якого іншого наукового тексту) правильно зрозуміли, необхідно притримуватися деяких правил використання термінології:

– контекстна відповідність (слово, яке вживається, повинно мати лише одне значення);

- лексична відповідність (значення елемента терміна має відповідати поняттю, яке він має);
- послідовність (можливість проявити співвідношення між названим поняттям і пов'язаним з ним поняттям);
- похідний компонент (створення нових термінів за допомогою словотвірних методів);
- правильність мови (дотримання правил словотвору, що відповідає структурі даної мови).

У статтях, присвячених термінологічним питанням, «термін» пояснюється як слово чи словосполучення, що виконує лише номінативну функцію, функцію називання спеціального поняття та найменування спеціального предмета чи явища. Термін будь-якої галузі знань виражає особливі професійні, наукові чи технічні поняття.

Відповідно до використання в різних сферах професійного спілкування існує три групи термінів. Існують загальнонаукові, міжгалузеві та вузькоспеціалізовані терміни.

Загальнонаукова лексика зазвичай використовується в різних наукових дисциплінах, і вона виражає спеціальні поняття широкого спектру, які позначають предмети, явища, процеси, властивості тощо в різних областях досліджуваної реальності (reaction, experiment, to progress, варіюватися, систематизувати, дослід).

До другої групи термінів відносять міжгалузеву чи професійну лексику. Вона функціонально орієнтована на вузьку сферу використання. Така термінологія має найвищий ступінь тематичної продуктивності (energy, metal, symbol, гамма, рима, дисплей).

Третя група слів складається із спеціалізованої лексики, що позначає поняття окремої дисципліни (економіка, математика, медицина, філологія). Філолог Кожина підкреслює, що спеціалізована термінологія має сильне функціональне стилістичне забарвлення. Такі терміни в незвичній сфері буває важко зрозуміти (hydrogen, cardiology, syntax, піксель, анапест, тиск).

Існує також багато інших класифікацій, заснованих на різних особливостях термінів.

Змістова класифікація (класифікація за назвою предмета) пропонує поділ термінів за спеціальними сферами. Існують, наприклад, наукова (structure, to absorb, розмножувати, коливання), технічна (television, to translate, процесор, друкувати), промислова (manufacturer, to import, виробництво, машинобудування), економічна (audit, to globalize, кредитувати, позика) та інші сфери. Така схема формує перелік рубрик, які входять до цієї класифікації.

Класифікація слів-термінів здійснюється відповідно до морфологічної будови слова. Існують такі терміни, як:

- непохідні (type, model, дюйм, зона);
- похідні (decoding, stylistic, нотування, демонтаж);

- складені (atmosphere, електропостачання, нафтодобування);
- аббревіатура (UN, UNESCO, ДДПУ, ЕГРПОУ).

Морфологічна класифікація може бути представлена іменниками (model, affix, регулювання, поєднання), прикметниками (complex, прагматичні, семантичні) та дієслівними термінами (to appear, to define, відбуватися, присвячувати).

Автор наукової статті, що використовує терміни, повинен так викласти матеріал, щоб його зрозуміли точно і однозначно. Викладаючи результати свого дослідження у формі наукової статті, автор повинен дотримуватися наступних правил:

- використовувати лише найбільш зрозумілі та однозначні терміни;
- ігнорувати слово, яке має два значення, не визначаючи, яке з них буде використано;
- не вживати слів у різному їх значенні.

Ми проаналізували декілька статей наукового періодичного видання «Молодий Вчений» [3] з точки зору їхньої лексики. Аналіз показав наявність у статтях наступних шарів лексики:

- загальний (to cover, never, surprise, negative, to use, to point, цікавий, широкий, допомагати тощо), що становить близько 60% усієї лексики;

- загальнонаукова термінологія (function, generation, combination, research, analysis, інформація, ціль, аспект, формування тощо) – 25% усієї лексики;

- вузькоспеціальна термінологія (tag question, linguist, speech act communicative tactics, pragmatic meanings, irregular forms, communicative situation, language, конотація, переклад, навчання, дедукція тощо) – 15% усієї лексики.

Ця інформація дає нам уяву про наукову статтю та її лексичні особливості.

Висновки. Наукова стаття – це тип наукового тексту, який має на меті представити результат наукового дослідження, пояснити його значення. При написанні статті науковці повинні дотримуватися деяких обов'язкових правил, щоб створити саме науковий текст:

- велика кількість наукової термінології;
- використання абстрактних слів;
- використання наукової фразеології, термінологічних словосполучень;
- посилання на першоджерела;
- відсутність авторської індивідуальної манери та емоційно-експресивної лексики;
- наявність чіткої структури тексту (послідовний поділ на частини та підпункти);
- використовувати дієслівні форми, частіше безособові та узагальнюючі, використовувати теперішній час, що описує певні явища

та факти;

- наявність таблиць;
- монологічний характер тексту.

Так, у науковому стилі найбільш цінними атрибутами є точність, ясність, стислість та витонченість [1], що досягається за допомогою використання термінології.

Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні лексичних особливостей текстів різних жанрів.

Література

1. Chris A. Mack How to Write a Good Scientific Paper. SPIE PRESS. Bellingham, Washington USA/ 2018. 124 p.

2. E-slovník. Тлумачний словник української мови: веб-сайт. URL: <https://eslovnik.com/> (дата звернення: 5.08.2019).

3. Молодий вчений. Архів номерів журналу: веб-сайт. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/ua/archive/> (дата звернення: 10.08.2019).

Помирча С.

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти Донбаського державного педагогічного університету

Головко Р.

– магістрант факультету початкової, технологічної та професійної освіти Донбаського державного педагогічного університету

УДК 316.454.52-057.87

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА ПУНКТУАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

У статті розглядається питання авторської пунктуації, що є основним чинником розвитку і становлення правил української пунктуації. Автори статті переконані, що порушення установлених правил пунктуації й авторське застосування розділових знаків наповнює літературні твори певними стилістичними ресурсами й експресивними особливостями, надає особливого стилю тексту, є засобом вираження авторської думки, стилістичним і художнім прийомом.

У роботі акцентується на тому, що до системи пунктуації входять індивідуально-авторські розділові знаки, які визначаються як нерегламентоване, не закріплене правилами використання розділових знаків, що представляє собою відхилення від загальних норм.

Ключові слова: художній текст, авторська пунктуація, розділові знаки, синтаксичні конструкції.

Помирчая С.

– кандидат филологических наук, доцент кафедры теории и практики начального образования Донбасского государственного педагогического университета

Головко Р.

– магистрант факультета начального, технологического и профессионального образования Донбасского государственного